

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

CUMINECAREA SLUJITORILOR DE STAT

Când I. P. S. Patriarh *Miron*, luase în calitate de președinte al Consiliului de miniștri, măsura generală de a se spovedi și cumineca în preajma sfintelor Paști toți slujbașii Țării, am auzit din multe părți cuvinte de nedumerire.

Ele veneau tocmai dela aceea, cari aveau să se supună acestei dispoziții oficiale, fiindcă — pretindeau ei cu aier supărat — înseamnă să li se siluiască libertatea conștiinței, ca în vremea medievalismului întunecat. Căci slavă Domnului, suntem în veacul luminii, când conceptul cuceritor al civilizației, nu admite îngrădiri în sberul gândirii omenesti, mereu îndreptată spre independență absolută, cu lepădarea totală a „prejudecăților” religioase moștenite dela niște înaintași puțin cultivați. În definitiv religia și evlavia, zestre anticvată a mulțimilor ignorante, nu pot fi nicidcum atributele unor spirite moderne, cari știu să se încadreze în ritmul evoluției vertiginose a cosmosului nostru. Și pe deasupra, Statul n'are nici un drept să intervină în chestiunile de cea mai intimă natură *sufletească* ale cetățenilor, fără a provoca protestele lor legitime, cum s'a întâmplat în toate momentele similare din istoria umanității. De sigur, că la prima vedere ordinul *politic* al guvernului într'o materie de strictă esență *duhovnicească* — pare cu totul deplasat. Inșă de îndată, ce aprofundezi problema și-ți dai seama de temeiurile ei, recunoști că gestul Primului-ministru este perfect motivat. Suntem un neam *creștin*, care n'a înțeles niciodată să facă separație între Țară și Biserică, dimpotrivă a vroit să le știe neconținut înfrățite. Liberalismul apusean, în speță cel francez raționalist, a reușit să eclipseze trecător vechea noastră tradiție național-religioasă. Războiul mondial a lăsat și el răni grele, pe cari francmasoneria și sectarismul le-a exploatat, spre a

slăbi credința religioasă înăuntrul hotarelor noi ale *României*. În vecinătatea Rusiei fără Dumnezeu, nu încapă îndoială că primejdia era și este încă mare pentru noi. Adăogați și acțiunile subversive ale comuniștilor și unor minoritari dela noi, spre a înțelege, că Biserica singură nu era încă atât de tare, ca să triumfe împotriva valului *ateist*. Ajutorul Statului îi este indispensabil, și chiar în interesul vital al apărării lui proprii, de microbii infecțioși ai desagregării sociale. Dealtfel cumplita experiență bolșevică din Răsărit și Apus a demonstrat și celor mai exaltați apologeti ai „*revoluției mondiale*”, că sistemul dărâmării *bisericilor creștine* duce iremediabil la dărâmarea Impărațiilor cari îl practică. De aceea, noua Constituție dela 27 Februarie a. c. a căutat să afirme și mai mult caracterul *creștin* al Statului românesc, când a restabilit obligativitatea căsătoriei *religioase* pentru toți cetățenii, indiferent de naționalitatea lor.

Faptul, că azi șeful guvernului, impune o nouă obligație — ce-i dreptul limitată numai la funcționarii publici — aceea a cuminecării lor, nu înseamnă altceva decât că s'a tras o primă consecință din principiul constituțional al căsătoriei religioase. Căci nu se poate concepe o *familie religioasă* decât atunci, când membrii ei fără excepție, viețuiesc în spiritul deplin al rânduielilor noastre bisericesti. Spovedania și împărtășirea sunt taine sfinte instituite de însuș *Mântuitorul*, spre a ne apropia de tipul creștinului și cetățeanului desăvârșit. Aceste taine sunt obligatorii pentru noi, în calitatea noastră de membri ai unui cult recunoscut. *Statul*, care se recunoaște pe sine creștin, nu împieteașă deci prin nimic, când vine la rândul lui și aduce aminte slujbașilor săi de această capitală îndatorire cetățenească.

Săptămâna patimilor este a-nume hotărâtă pentru marea pu-

rificare sufletească. Funcționarii țării să fie chemați de pe amvoanele bisericii, în cuvinte de iubire, către altarul pocăinții, ca prin harul dumnezeiesc ei „să se îmbrace în omul cel nou” și astfel să se bucure cu ade-vărat de minunea *Invierii*.

Sărbătorirea lui Zaharia Bârsan.

Din inițiativa „*Astrei*” a avut loc Sâmbătă seara în 9 I. c., pe scena Teatrului Național din Cluj, sărbătorirea lui *Zaharia Bârsan* la retragerea sa din cariera artistică. A asistat un public ales și numărös în frunte cu P. S. Episcop *Nicolae Colan*, ministrul Educației naționale, Cultelor și Artelor.

Festivitatea a început cu reprezentarea actului II-lea din poemul dramatic „*Trandafirii Roșii*”, în care autorul dl *Z. Bârsan* juca rolul principal. După ridicarea din nou a cortinei s'au ținut pe scenă cuvântările omagiale. Cel dintâi a vorbit P. S. Episcop *Nicolae Colan* în întreita calitate de lerarh, de Ministru al Artelor și de prieten.

Cuvântarea P. S. Episcop Nicolae Colan.

„*Mă bucur din suflet că am prilejul să fiu de față la această emoționantă prăznuire, care se adresează marelui și înaripatului maestru al scenei dramatice românești, Zaharia Bârsan.*”

Noi sărbătorim astăzi atât pe artistul cât și pe poetul Zaharia Bârsan, pentru că aceste două noțiuni în cazul de față sunt strâns legate și nedespărțite. Meritele lui sunt numeroase și neprețuite. Ani întregi el a stat în slujba simțirii curate românești, a idealului artistic, și atunci când a fost artistul scenei, și când a zămislit divinele sale poezii.

De aceea prăznuirea de astăzi a izvorit dintr'o datorie sfântă a noastră a tuturor. A fost o vreme când nu ne pu-

„El a purtat păcatele noastre în trupul Său, pe lemn, pentru ca noi, murind față de păcate, să viețuim dreptății. Cu ră-nile Lui v'ați vindecat.”

1 Petru 2, 24.

Conducătorii și membrii FOR-ului sperăm să dea exemplul mișcător al împlinirii înaltului îndemn de împreunare cu *Domnul* sufletelor noastre.

Numai cu suflete devotate lui *Hristos*, putem asigura și viața *României* în cele mai bune condiții de prosperitate și de prestigiu necontestat în afară.

—∞—

team bucura de soarele zâmbitor al libertății, de calda înfrățire românească. Și atunci a venit în mijlocul nostru Zaharia Bârsan descinzând ca voevozii din istorie din Vechiul Regat, pentru ca să ne mângâie cu slova lui cristalină și pură românească, izvorită din arta autentică națională.

Zaharia Bârsan a avut convingerea că ziua va răsări și pentru noi, odată cu zâmbetul soarelui liberator. Astăzi această zi a venit și este a noastră.”

P. S. Sa a încheiat urând sărbătoritului viață lungă și fericită.

Cuvântarea vibrantă a P. S. Episcop *Nicolae* a lăsat o profundă impresie în asistența așa de selectă din sală, care a aplaudat din toată inima.

Au mai vorbit păr. *Ion Agârbiceanu* în numele „*Astre*”-i, arătând opera culturală însemnată îndeplinită de *Z. Bârsan* prin număroasele sale turnee teatrale din Transilvania antebelică, apoi prin poezia, proza și literatura dramatică ce-a scris-o cu talent necontestat.

Prof. *V. Papilian*, a vorbit în numele Teatrului Național, pe care *Z. Bârsan* l-a condus cel dintâi, mai bine de un deceniu cu deosebită pricepere și devotament.

Ca artist el a accentuat primatul esteticului, reprezentând astfel marea tradiție a autorilor — actori ca Shakespeare și Molière. *Zaharie Bârsan* prin activitatea sa bogată și variată a intrat definitiv în istoria artei și culturii românești.

Au mai vorbit d. *Mihail*

Nasta în numele Operei, dăruindu-i o cunună de lauri în argint, d. Șt. Braborescu în numele artiștilor Teatrului Național și d. I. Timoc din partea elevilor dela conservatorul de artă dramatică.

A urmat desvelirea bustului în bronz al sărbătoritului, executat de sculptorul Rom. Ladea. După aceasta a luat cuvântul dl Zaharia Bârsan:

„Neînduplecatul val al vremii fără să mă întrebe își vede de drumul lui. Așa și eu, cu trecerea anilor de slujbă în ogorul aproape virgin al artei în Ardeal, m'am ales cu părul albit. Valul s'a scurs, deci trebuie lăsată perdeaua. Vă mulțumesc din toată inima pentru bucuria ce mi-ați procurat astăzi la despărțirea mea din sânul vostru. Mă retrag în singurătate, dar în singurătatea mea, care totdeauna mi-a aparținut. De abia acum mă voi putea găsi pe mine însumi și să stau de vorbă cu mine. Singur, numai eu și Dumnezeu.

Destul a fost sbuciumul meu de până acum, lăsați-mă cu amintirile mele din trecut. V'am privit totdeauna cu simpatie și la despărțire vă spun: iubiți Teatrul, pentru că un teatru bun e o adiere de sărbătoare, o flacără divină și o mândrie a țării. Plec, dar sufletul meu va fi mereu printre voi.“

Publicul a întâmpinat cu mari ovațiuni cuvântarea atât de duioasă a sărbătoritului. A urmat de încheiere actul III din opera „Trandafirii Roșii“, — lucrată după piesa cu acelaș nume a lui Zaharia Bârsan — de C. Bodescu. La ora 12^{1/2} din noapte festivitatea a luat sfârșit prin executarea Imnului Regal de către orchestra Operei.

Distinsului fiu al Bisericii noastre îi aducem și din acest loc omagii sincere pentru admirabila lui activitate artistică, literară și culturală din cursul celor 37 ani de creație neîntreruptă.

fira cu 215 ha, Viforita cu 200 ha, Pasărea cu 348 ha, Antim Ivireanu cu 600 ha, Țigănești cu 300 ha, Surorilor de caritate București 600 ha, Snagov cu 300 ha, Ghighiu cu 100 ha, Cheia cu 120 ha, Tismana cu 500 ha, Horezu cu 600 ha, Cozia cu 400 ha, Polovraci cu 300 ha, Arnota cu 400 ha, Bistrița cu 400 ha, Govora cu 100 ha, Dintr'Un Lemn cu 100 ha, Ciolanul cu 201 ha, Coțești cu 40 ha, Vărzărești cu 70 ha, Dălhăuți cu 25 ha, Rogoz cu 25 ha, Cocoș cu 400 ha, Cilic Dere cu 600 ha, Saon cu 400 ha, Bogdana cu 150 ha, Giurgeni cu 50 ha, Buciumeni cu 30 ha, Sihastru cu 20 ha, Troțșanu cu 30 ha, Sfântul Ion cu 30 ha, Adam cu 250 ha, Dobrovăț cu 150 ha, Mălinești cu 30 ha, Agapia cu 600 ha, Văratec cu 600 ha, Agafton cu 267 ha, Bistrița cu 400 ha, Râșca cu 158 ha, Horaț cu 200 ha, Slatina cu 200 ha, Durău cu 100 ha, Pângărați cu 500 ha, Vorona cu 100 ha, Noul Neamț cu 300 ha, Căpriana cu 200 ha, Suruceni cu 121 ha, Curchi cu 100 ha, Hârbovăț cu 100 ha, Răciula cu 79 ha, Tipova cu 50 ha, Sharna cu 50 ha, Japca

cu 300 ha, Rughi cu 100 ha, Sâmbăta-de-sus cu 1000 ha, Sfânta Elisaveta cu 300 ha, Isvorul Miron cu 550 ha, Isbuc cu 300 ha, Hodoș Bologroș cu 300 ha, Lipova cu 100 ha, Gherontie Episcopul cu 100 ha, Sfânta Elena dela Mare cu 50 ha, Sfânta Cruce de Leac cu 50 ha, Turnul cu 650 ha, Văleni cu 150 ha, Stănișoara cu 50 ha, Robaia cu 50 ha și Dragomirești cu 200 ha.

Deasemenea un număr de 11 schituri au fost înzestrate cu suprafețe de păduri variind între 25—125 ha de pădure.

O Eforie a Mănăstirilor.

Destinația venitului, planul de activitate, supravegherea și controlul efectiv și continuu al administrării acestor bunuri de către mănăstirile respective vor fi făcute de o Eforie a mănăstirilor înzestrate, compusă din Patriarhul României, ministrul cultelor și artelor și ministrul agriculturii și domeniilor.

Această Eforie va funcționa pe lângă Patriarhia Română unde își are sediul și unde își va ține ședințele. Președintele Eforiei este Patriarhul României.

Inzestrarea mănăstirilor.

— Modificările aduse legii din 1937. —

La ministerul cultelor și artelor s'a întocmit decretul-lege prin care legea pentru înzestrarea mănăstirilor din țară cu întinderi de păduri și terenuri agricole, din 20 Martie 1937, a fost radical modificată.

Modificările aduse.

Prin noua lege se arată că Statul este autorizat să atribue în deplină și perfectă folosință unor mănăstiri din țară o suprafață de pădure în întindere totală de circa 18.800 ha și alte terenuri în suprafață de cel mult 600 ha din proprietățile sale în scopul ca venitul acestor înzestrări

să servească exclusiv pentru restaurarea clădirilor monumente istorice, aparținând acestor mănăstiri, precum și pentru întreținerea diferitelor școli, ateliere, tipografii, aziluri, orfelinate, instituții de asistență socială și sanitară existente, sau care se vor înființa în aceste mănăstiri, în conformitate cu dispozițiunile art. 88 din statutul legii de organizare al bisericii ortodoxe române.

Ce mănăstiri au fost înzestrate.

Mănăstirile care au fost înzestrate sunt următoarele: Cernica cu 600 ha, Căldărușani cu 285 ha, Zam-

INFORMAȚIUNI

AVIZ. Aducem la cunoștința onoraților cititori că la Sf. Episcopie s'au suspendat orice audiențe, până după sărbătorile Invierii Domnului.

Știre personală. P. S. nostru Episcop Nicolae Colan, ministru al Educației naționale, Cultelor și Artelor, a plecat Duminică seara la București. Sâmbătă dimineața se va înapoia la Cluj spre a asista la slujbele pentru cultul morților și la cele din săptămâna patimilor.

Sâmbăta lui Lazăr. În anul acesta Sâmbăta lui Lazăr va fi prăznuită în cadre deosebit de largi în toate parohiile din Mitropolia Ardealului și Banatului. PP. SS. Ierarhi din cele 5 eparhii au atras prin circuli speciale atențiunea clerului și a credincioșilor asupra acestei zile simbolice, destinată a-nume pentru cultul morților. Dimineața se va sluji în fiecare biserică sf. liturghie și se vor face parastasele pentru morți.

FOILETON

MIRENII și drepturile lor în Biserică.

de I. MATEIU

Iar câțiva ani mai târziu, la 1792, Mitropolitul Iacob Stamat, vorbind într-o pastorală despre așezarea în scaun a predecesorului său, ardeleanul Gavriil Bănulescu, spune, că „a fost fără dreptate, împotriva pravilei și nu cu alegerea și primirea de obște a patrioților, după vechiul obicei și pronomion ce au avut această țară la alegerea și punerea Arhierilor pământului acestuia.“¹⁾

Menționăm și alegerea Mitropolitului Veniamin Costachi din anul 1803, care s'a săvârșit — cum spune Condița în chipul următor: „Adunându-ne cu toții, partea bisericească și politică, și cu cea mai mare luare aminte făcând sfat obștesc și socotind vrednicia ipochimenilor și vechiul obicei ce s'au păzit în toată vremea, cu toții de obște găsim cu cale și alegem a se sui la acest Scaun pe unul acel dintâi din episcopii pământului, adică episcopul dela Episcopia Romanului.“²⁾

În epoca Regulamentului organic alegerile bisericești au fost trecute în competența adunărilor legiuitoare, cu majorități de laici, iar după revoluția din 1848 a Divanurilor, cărora li se adăogau și

alți boieri, cum și 12 fețe bisericești.¹⁾ Pe urmă s'a revenit iarăș la sistemul alegerii prin Corpurile legiuitoare cu participarea membrilor Sf. Sinod, sub denumirea de Marele colegiu electoral, sistem practicat până la unificarea bisericească din 1925. Ideia mirenilor n'a fost părăsită în această epocă nici atunci, când se discutau reforme bisericești în senz „strict“ canonic. Astfel în ședința din 20 Dec. 1857 a Adunării ad-hoc a Moldovei, învățatul Episcop Melchisedec vorbind despre modalitatea alegerii Mitropoliților și Episcopilor, spunea cu hotărâre: „Nu înțelegem însă, că mirenii n'ar trebui să ia parte la aceste alegeri, căci precum se vede din talmăcirea canonului 13, Laodicea, cei mai înțelepți și mai evlavioși mirenii se cuvine să aleagă împreună cu Episcopii și cu preoții. Ba chiar este de dorit aceasta, căci cu cât adunarea alegătoare va avea baze mai largi, cu atât și rezultatul va fi mai favorabil pentru Biserică.“²⁾

Într'un Memoriu întins și documentat, adresat de Cuză-Vodă Patriarhiei din Constantinopol în 1865, el apără cu căldură instituția laicilor, spunând următoarele: „Afirmația Patriarhului, că alegerea Episcopilor este rezervată sinodului episcopesc, nu poate avea valoare pentru biserică Daciei, fiind în contradicție cu instituțiunile primitive ale Bisericii creștine cu spiritul bine înțeles al canoanelor, precum și cu legile și cu datinele Țării și

ale Bisericii noastre naționale. Căci din timpurile cele mai vechi, episcopii se alegeau la noi de soborul întrunit, adică de tot clerul și poporul, iar în timpurile din urmă ele se făceau de Divan și de adunările obștești extraordinare, fără ca Patriarhia să fie ridicat vr'o obiecțiune împotriva acestor alegeri.“¹⁾

Din toate aceste dovezi rezultă, mai presus de orice îndoială, că în Biserică Principatelor românești, mirenii au exercitat, din cele mai vechi timpuri, drepturi importante și hotărâtoare pentru soarta instituției divine a neamului.

IV.

Să privim acum la Biserică din Ardeal, a cărei istorie sbuciumată ne servește și ea numeroase dovezi despre prezența mirenilor și drepturile lor în așezămintele bisericești.

Existența unei organizații bisericești în ținuturile ardelene, ne este confirmată încă de documentele veacului XIII, în cari Papii dela Roma se plâng contra Românilor, cari prin Episcopii lor aduc la credința ortodoxă pe Unguri, Teutoni și alte neamuri, formând cu aceștia un singur popor; cu alte cuvinte Românii făceau o adevărată operă de asimilare, nu numai religioasă, ci și politică.²⁾

Organizarea lor în Voevodate și cnezate, sub

¹⁾ Ep. Balamace, Documente, Corespondența între Patriarhia din Constantinopol și Mitropolitul Ungro-Vlahiei D. D. Nifon etc. București, 1913, p. 80—81.

²⁾ cf. Petru Maior, Istoria Bisericii, Buda 1813, p. 63. I. Lupaș, Istoria Unirii Românilor, București 1937, p. 23.

¹⁾ C. Erbiceanu, o. c. p. 321 docum.

²⁾ cf. N. Iorga, l. c. p. 23.

¹⁾ N. Dobrescu, Studiu de istoria bisericească rom. contemporană. București 1905, p. 9 și 18.

²⁾ cf. Ziarul Concordia pe 1865. Budapesta, p. 318.

La orașe în deosebi se va da o atențiune și mai mare acestui praznic, servindu-se liturghiile în sobor, iar după vecernie organizându-se o mare procesiune dela biserică la cimitir, unde se fac parastasele și se aprind lumânările la morminte.

Se va arăta astfel credincioșilor ortodocși, că ziua morților este Sâmbăta lui Lazăr, și nici decum 1 Noemvrie, când serbează numai celelalte culte și minoritarii. Va trebui să se desbare de un obicei protivnic bisericii noastre, toți aceia, cari s'au luat după străini de legea și limba noastră.

Căminul Nicolae Iorga. I. P. S. Mitropolit Visarion al Bucovinei a hotărât să zidească un mare cămin la mănăstirea Putna care va purta numele strălucitului îndrumător de neam dl profesor Nicolae Iorga, fost președinte de Consiliu. Căminul va servi pentru găzduirea credincioșilor, cari vin în pelerinaj la mormântul Voevodului Ștefan cel mare și sfânt. Actul cinstește biserica Bucovinei, căreia Nestorul istoriei românești i-a închinat pagini atât de frumoase.

Mitropolia Sibiului și averea fostei Universități săsești. Se știe că o lege adusă în Martie anul trecut, a împărțit averile, administrate până atunci de o comisie interimară numită de guvern, ale așa-zisei „Universități săsești“ din județele ardelene cari formau ținutul „Fundus regius“, între episcopia săsească și între o nouă fundație culturală românească: „Mihai Viteazul“, înființată prin această lege.

Împărțirea aceasta a provocat resentimente în cercurile mitropoliei ortodoxe a Ardealului, care cereau o beneficiere și pentru biserica arde-

leană ortodoxă. Ca urmare, s'a făcut anul trecut o revenire asupra celor prevăzute în legea din Martie. Acum, apoi, s'a adaus o întregire la această revenire, dându-se în privința administrării părții românești a averilor fostei Universități săsești, următorul decret regal:

„Art. 1. — Dispozițiunile art. 3 din decretul-lege Nr. 2420 din 1937, privitor la desființarea așezământului cultural „Mihai Viteazul“ se modifică cum urmează:

„Administrația acestor bunuri se va face de Arhiepiscopia ortodoxă a Sibiului, prin organele ei legale, după normele legii și statutului pentru organizarea bisericii ortodoxe române.

Art. 2. — Se abrogă dispozițiunile art. 4 și 5 din decretul-lege Nr. 2420 din 1937.“

Biserica dela Sfântul Mormânt în primejdie. Se anunță că înaltul comisar britanic din Palestina a decis ca biserica Sfântului Mormânt să fie închisă publicului înainte de 10 Aprilie a. c., întrucât prezintă semne vizibile că persoanele ce ar intra în interior nu ar fi în siguranță. Organizațiile eclesiastice interesate vor putea totuși să officieze slujbele religioase, cu ocazia sărbătorilor Învierii în această sf. biserică, însă pe propriul lor risc. Guvernul examinează măsurile ce urmează să fie luate pentru păstrarea acestei biserici istorice.

Lucian Blaga la Universitate. Ministerul educației naționale, aprobând hotărârea unanimă a Consiliului profesoral de a chema pe Lucian Blaga la noua catedră de Filosofia culturii, dela Facultatea de litere din Cluj — l-a numit pe eminentul filosof profesor titular cu data de Aprilie c. Domnia sa, actualmente ministru plenipotențiar la Lisabona, își va ocupa catedra la toamnă.

Felicităm Universitatea pentru norocul de a se putea mândri cu cel mai autentic creator al filosofiei românești. Biserica noastră al cărei fiu este speră să poată avea din condeiul lui și mult așteptata sinteză a filosofiei creștine ortodoxe.

„Deopotriva ocrotire.“ Redacția „Unirii“ dela Blaj nu se împacă de loc cu înzestrarea mănăstirilor noastre, pentru motivul că nu s'au dat în acelaș timp „hectare“ și celor catolice. Noi am arătat, că supărarea n'are loc, deoarece alta e situația bisericii ortodoxe, despoiată de averile ei în trecut și prigonită de catolici. „Deopotriva ocrotire“ nu mai poate fi aplicată ca pe vremea Consiliului Dirigent, când arhiepiscopiei Blajului i s'au recunoscut 10 canonici, iar celei din Sibiu abia 3 consilieri. A sosit vremea lichidării nedreptăților săvârșite. Și Blajul n'are dreptul să se plângă decât atunci, când după reparația integrală dată Bisericii ortodoxe sub toate raporturile — i s'ar refuza ceea ce i se cuvine, în spiritul „deopotrivi ocrotiri“ a cultelor perfect solidarizate cu năzuințele suflații și naționale ale României.

Vizite excesive. De câțva timp înregistrăm an de an vizitele d. Dr. Rushbroeck, secretarul general al Alianței mondiale baptiste, care trecând mai întâi pe la Budapesta, vine la București de regulă cu un sac de informații tendențioase spre a interveni în favoarea sectelor religioase. Iar după ce părăsește țara, plasează câteva articole în presa străină acuzându-ne de prigoane imaginare. Și noi continuăm să-i răspundem cu aceeaș delicată ospitalitate. Fiind că ne simțim la largul nostru.

Reglementarea asociațiilor religioase. La 1 Mai, expiră termenul până la care asociațiile religioase re-

cunoscute, erau obligate să înainteze Ministerului Cultelor, statutele de organizare în vederea examinării și a eventualei reînnoiri a autorizațiilor de funcționare. Ministerul Cultelor a hotărât să prelungească termenul de mai sus, până la 1 Iunie, timp în care se va aviza asupra memoriilor depuse de asociațiile religioase.

Adunarea Sindicatului presei ardelene. La convocarea făcută pentru ziua de 10 Aprilie c., neprezentându-se numărul statutar de membri, biroul Sindicatului a făcut a doua convocare pe ziua de 17 I. c., la ora 10 dim., când adunarea se va ținea cu oricâți membri vor fi de față. Ordinea de zi aceeași. Adunarea are loc în birourile căminului ziariștilor din str. Mareșal Foch.

Moțiunea „Solidarității.“ Adunarea generală a băncilor românești din Ardeal, întrunită la Cluj în 4 I. c., a votat următoarea moțiune:

„Postulatele exprimate de Congresul Economic al Ardealului și Banatului, în ceea ce privește creditul românesc din Ardeal și Banat, au și astăzi aceeași actualitate ca și la data de 28 Noemvrie 1935, când s'au formulat în congres.

Adunarea generală a asociației crede, că a sosit timpul să se treacă la fapte pentru rezolvarea problemei creditului românesc. Cuvântul hotărâtor în această privință îl au Guvernul Țării și conducerea Băncii Naționale a României.

De înțelepciunea și bunăvoința acestor doi factori importanți depinde în bună parte situația creditului românesc.“

Ne amintim că impozantul Congres economic din 1935 a fost prezidat de I. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan.

raport politic, presupune coexistența unei orânduiri a lor și în laturea bisericească. Păstrând cadrele generale trase de sinoadele ecumenice, ea a trebuit să ia, ca în atâtea Biserici particulare, forme speciale, răsărite din viața și nevoile proprii ale strămoșilor noștri. S'au format deci și aici *datini*, cari dobândind recunoașterea Sf. Părinți — cum ne-a arătat o marele sobor trulan din 681 — au dus la constituirea unui drept bisericesc original, dar păstrând în liniile lui mari, asemănări cu ceea ce dăinuia la Români din cealaltă parte a Carpaților.

Faptul, că documentele semnalcază încă dela 1360 existența *protopopilor* români în Ardeal (*protopopul Petru din Ostrov în valea Hațegului*,¹⁾ este o probă puternică despre stadiul destul de înaintat, în care se găsea organizația veche a Bisericii ortodoxe de aici.

Ea s'a infiripat în spiritul vechilor tradiții apostolice ale creștinismului clasic, strângând la umbra altarelor, într'o frățească înțelegere, preoți și popor, pentru așezarea trebilor bisericești. Datina aceasta trăia în toate bisericile Orientului și era cu atât mai firească o întâlnim la noi, unde o stăpânire politică dușmănoasă, impunea necesitatea *sfătuirilor de obște* sub scutul credinței, pentru apărarea marilor interese ale comunității prigonite.

Acte oficiale din veacul XIV. ne arată, că Românii organizați în *cnezate*, își susțineau cu rară îndârjire situația politică, garantată de dreptul lor

obiceiului, cunoscut sub denumirea de *jus Valahorum*.¹⁾ La fel trebuia să se întâmple și în ordinea bisericească, unde fiindă concomitent iarăși un *jus Valahorum*, care nu putea fi mai puțin prețios pentru Români, câtă vreme ocrotea bogățiile sfinte ale sufletului lor. Intre viața lor politică și religioasă de atunci, trebuia să existe o strânsă relație, cum ne-o dovedesc, documentar, *adunările generale ale cneșilor din țara Hațegului*, unde alături de aceștia vedem, cu roluri egale, numeroși *preoți* în frunte cu *protopopii* lor.²⁾

Din fericire, ni s'a păstrat, tot din această vreme, un document, care confirmă precis colaborarea deplină dintre *cler* și *popor* în chestiunile bisericești. Este actul patriarhului Antonie de Constantinopol din anul 1391, prin care mănăstirea *Peri* în Maramurăș se declară *stavropighie* la cererea voevozilor Baliță și Drag meșter, iar egumenul *Pahomie* se instituie exarh patriarhal, cu dreptul de a săvârși funcțiuni episcopice. Apoi continuă: „iar dacă s'ar întâmpla să moară egumenul, atunci toți frații duhovnici și Baliță și Drag meșter cu toți oamenii mici și mari din numitele pertinente ale mănăstirii să se adune și așa adunați să aleagă un egumen cu autoritatea și biucuvântarea noastră.“³⁾

Iată prin urmare, cum însuș scaunul patriarhal, ca supremă autoritate canonică, hotărăște, că

¹⁾ cf. *Hunyad vm. tört. és rég. társ. évk. Budapest* 1882, pag. 60.

²⁾ *idem*, ibidem.

³⁾ cf. A. Șaguna, *Ist. Bis. ort. Sibiu* 1860, vol. II, p. 92.

egumenul din *Peri*, înzestrat cu funcțiuni episcopale, se așează *prin alegere* cu participarea directă a clerului și *poporului*. Cum a admis patriarhul o asemenea practică? De sigur, în urma arătării Voevodului Baliță, — care se dusesse la Constantinopol, — că este un *obicei local* al Românilor din Maramurăș. De-acum obiceiul acesta, căpătând și o valoare canonică expresă, va rămânea constant în Biserica ardeleană, servind ca izvor principal pentru motivarea instituției *mirenilor*. Afirmarea ei practică n'a fost însă totdeauna normală, din cauza împrejurărilor politice, cari influențau adeseori nefavorabil dezvoltarea unui popor robit. Totuș mirenii s'au menținut prezenți în așezămintele Bisericii, participând la alegerea fețelor ierarhice de toate gradele, contribuind la deslegarea afacerilor administrative și de atâtea ori apărând, în ceasuri grele, credința și interesele ortodoxe, cu sacrificiul vieții lor proprii.

Veacul XV., XVI. și XVII. cu înființarea și susținerea *Episcopiiilor ardelene* de către Domnii Principatelor române, păstrează tradiția laicilor, cum ne-o arată diplomele de numire ale Episcopilor, diferite acte din cancelariile bisericești, hotărârile soboarelor și fragmentul de drept bisericesc numit *Zaonic* din anul 1680. Astfel *titorii* și *juratii*, — un fel de consilieri eparhiali de astăzi — recrutați proporțional și dintre *laici*, făceau parte din soboarele generale și protopopești; în afară de ei găsim în adunările locale și alți *boieri* și *cetățeni* ai ținutului.¹⁾

(Va urma)

¹⁾ Vezi *cartea mea*: Contribuțiuni la istoria dreptului bisericesc. București 1922, vol. I, p. 48.

LA DENII...

Se îmbracă satul în noapte de mormânt
Și clopotele-ajale plâng cântecul lor sfânt.
Sub ropot de ciocane, bătrâna toacă sună
Și cu lumini aprinse, creștin popor s'adună.

E Joi de Patimi sfinte, cu denii și suspine,
Din Getsimani răsună: „veniți, veniți la Mine.”
Și popa Aldea 'ncepe cu „binecuvântare”
Și-apoi din sfânta carte, citește cu glas mare:

— „Și s'a sculat poporul, la curte 'mpărătească
Și 'n urlete de bestii, strigau: Să-L răstignească!”
„Bătrâne plâng în taină; moșnegi cu greu s'alină,
Dar popa, mai departe, cu vocea lui senină

Citește: „Și cu apă spălându-se Pilat:
Voi veți răspunde Jidovi, de-acest nevinovat!”
Ce urlete grozave! Ce strigăte de fiară!
Pe sfântu-l cap pun spini și-apoi îl scot afară...

Și-L bat și-L scuiță 'n față, pe El! pe Dumnezeu!
Și El le iartă toate... El bea paharul greu.”
Bătrâni cu plete albe, cu ochi scăldați în lacrimi,
Smeriți se 'nchină 'n fața acestor grele Patimi.

Iar mamele bătrâne, fac cruci, se'nchină-oftează
Și clopote și toacă, în noapte lung vibrează.
Și cântecul „la Denii” se 'nalță 'n ceruri sus:
„Cu giulgiu înfășurându-L, ei în mormânt l-au pus.”

ION G. MATEIU

Statul și sectele. În „Porunca Vremii” din Dumineca trecută, d-l Nichifor Crainic publică un articol intitulat „Interdicția Sectelor”, în care declară că sectele n'au nici o rațiune de a fi în România, căci ele nu sunt altceva decât niște interpretări aiuristice ale adevărului creștin, date de oarecari semidocti, aproape toți în slujba francmasoneriei și a comunismului. Sectele sunt în ordinea religioasă, ceea ce e marxismul în ordinea politică. Ele urmăresc sfărâmarea unității sufletești a neamului nostru, lăsând la o parte minoritățile de cari nu se ating. Fiind o primejdie gravă, Statul nu poate avea față de aceste secte decât o singură atitudine: interdicția lor.

Plebiscitul german. În ziua de 10 I. c. a avut loc atât în Germania cât și în Austria anexată, plebiscitul care avea să decidă prin vot individual aprobarea Anschluss-ului. Au votat și cetățenii germani aflători în țări străine. Rezultatul a fost aproape sută în sută favorabil dorințelor lui Hitler. Foarte puțini au avut curajul să se declare contra. De-acum prima etapă a imperiului Germaniei-Mari s'a înfăptuit. A doua etapă este în perspectivă. Căci ziarele anunță, că guvernul britanic deține oarecari documente senzaționale, din cari se desprind intențiile Führerului de a exercita presiuni mari în favorul germanilor din Tirolul de sud (aparținător Italiei) și a sudeților din Cehoslovacia. Surprizele de mâine ale războinului cancelar dela Berlin, pot ușor aprinde Europa pentru a doua oară. Și atunci nu-i exclus, ca rătăcirea din urmă să fie mai rea ca cea dintâi.

O lovitură crâncenă. Așa numește d. Octavian Goga în comunicarea sa despre încetarea Austriei, făcută Vinerea trecută la Academia Ro-

mână, desbinarea religioasă dela 1700. În tendința lor de a crea un stat unitar, Habsburgii au recurs întâi la convertirea popoarelor necatolice din monarhie, și îndeosebi a Românilor. Aceasta și cu gândul de a produce o ruptură sufletească între noi și Românișmul de peste Carpați. Mai bine de 80 de ani ortodoxia din Ardeal a rămas văduvită de orice ierarhie bisericească. Ni s'a dat deci o lovitură crâncenă — afirmă d. Goga — cu planul binechibzuit al desființării, știindu-se la Viena că cel mai de seamă criteriu al naționalității la noi e altarul strămoșesc.

Incheierea anului la școlile secundare. Ministerul educației naționale a hotărât următoarele:

Cursurile claselor I—VII vor înceta în seara zilei de 31 Mai, iar cele ale clasei a VIII în seara zilei de 20 Mai 1938.

Intervalul 1—8 Iunie inclusiv, este rezervat pentru „Săptămâna străjeriei”.

Examenele de fine de an se vor ține: pentru cl. VIII între 22—31 Mai la materii ce vor fi fixate de Minister între 10—15 Mai, pentru celelalte clase între 9—28 Iunie la materiile ce vor fi fixate între 1—5 Iunie.

Dat fiind că examenul de bacalaureat se trece asupra materiei întregului curs superior, ministerul a lăsat liber candidaților de bacalaureat intervalul 9—25 Iunie pentru revederea materiei.

Vaticanul desavuiază pe Episcopii din Austria. Am arătat și noi, că Episcopii catolici ai Austriei au semnat un apel, prin care îndeamnă pe credincioși să voteze pentru Anschluss în ziua plebiscitului, organizat de Hitler. Se credea că pastorala s'a dat cu aprobarea Papei. Acum Vaticanul anunță lumea prin Radio, că desaproabă gestul pripit al Episcopilor austriaci. El spune textual:

„nici un catolic fidel nu trebuie să se considere obligat în conștiința sa de a-și da adeziunea la raționamentul Episcopilor din Austria”. Căci zice Papa, că aderența această a păstorilor sufletești la puterea lumescă este o lipsă de demnitate și de fidelitate.

Eșirea așa de neobișnuită a Vaticanului contra Anschlussului a provocat stupeoare și indignare în toată Germania. Se afirmă, că Hitler va reacționa în curând, refuzând să mai vadă pe Papa cu ocazia vizitei sale la Roma, și în al doilea rând fiind hotărât să treacă la denunțarea Concordatului.

Donațiune. Oficiul parohial ort. rom. Căpușul-Mare aduce mulțumiri C. P. Aurel Mușat parohul Sf. Biserici din Calea Regele Ferdinand, Sf. Nicolae, pentru donațiunea unui Triod și unui Penticostar legate jumătate piele.

Bunul Dumnezeu să primească această jertfă și să-i dea liniște sufletească păr. A. Mușat.

Of. par. din Căpușul-Mare.

Preotul I. Chiuhanu.

Biserică pentru surdo-muți.

New-Yorkul are o biserică destinată surdo-muților: Saint Ann's Episcopal Church. Această casă de rugăciune a fost clădită în 1898. Dar încă din 1852, reverendul Dr. Gallaudet organizase, în capela Universității din New-York, o slujbă făcută anume pentru nenorociții lipsiți de posibilitatea de a auzi cuvântul evanghelic.

La St. Ann's, slujba se face prin gesturi, de părintele Guilbert C. Brad-dock, surdo-mut și el. Ba mai are biserica și cor, care tot din mâni cântă.

† **Eugen Roșescu**, fost director de bancă și comandant al pompierilor, funcționar al municipiului Cluj, cavalier al ordinului „Coroana României” decorat cu „Meritul pompierilor” cehoslovac și jugoslav a încetat din viață la 8 Aprilie c., după o scurtă suferință, în al 51-lea an al vieții și al 16-lea an al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea a avut loc Duminecă 10 Aprilie a. c., ora 4 p. m., dela Capela Cimitirului Central al Municipiului. Defunctul a fost fiul protopopului nostru Tului Roșescu din Cluj. Fie-i țărâna ușoară.

Hitler și frontierele. Într'un discurs de propagandă pentru plebiscitul Austriei, ținut la Lipsca, cancelarul Hitler a declarat că nici una din frontierele Europei nu corespunde pe deplin necesității popoarelor. El a mai afirmat, că „Germania a renunțat să încorporeze în frontierele sale număroși germani, însă cu condiția ca nenorocirea lor de a fi despărțiți de frații lor de rasă să nu fie sporită și mai mult prin asuprire”. Pe cât vedem, mândrul dictator dă un avertiment tuturor țărilor cari au germani (și ele se găsesc foarte aproape), amenințându-le în caz contrar cu „încorporarea.” Cu asemenea discursuri nu se servește de loc cauza păcii europene.

BIBLIOGRAFIE

C. Mușlea, Prot. Bart. Baiulescu, Brașov, 1938. 59 pagini. Păr. prof. C. Mușlea, un harnic cercetător al istoriei Brașovului, ne dă în lucrarea de față o concentrată și totuși deplină biografie a vrednicului protopop B. Baiulescu (1831—1909).

Din ea ne dăm seama de calitățile deosebite ale lui Baiulescu și de activitatea uimitoare și variată ce-a desfășurat-o în viața noastră bisericească, culturală, economică și națională. Șaguna însuși îl remarcase printre tinerii teologi, luându-l pe lângă sine și încurajându-l la muncă, iar Mitropolitul Miron Romanul i-a dat rangul de protopresbiter ca o distincție pentru meritele lui îndeobște cunoscute. Zidirea bisericii din Brașov cetate este opera lui, ca și înființarea reuniunii meseriașilor și a altor așezăminte. Era și un scriitor cu simț, lăsând câteva lucrări printre cari monografia comunei bis. din cetatea Brașovului. Conferențiar popular iscusit, și economist remarcabil. Zugrăvind figura lui simpatică într'un stil curgător și cald păr. Mușlea i-a adus un meritat omagiu. Căci el este un exemplu viu pentru profeții zilelor noastre, prin virtuțile și realizările lui. Recomandăm cititorilor noștri această broșură utilă și bine scrisă.

„Țara Bârsei” Nr. 2 pe Martie—Aprilie 1938. Redactor Ax. Banciu. Brașov, Str. Murășenilor 22. Abonament anual 260 Lei. Cuprinsul:

Aurel A. Mureșianu: La împlinirea unui veac dela întemeierea „Gazetei Transilvaniei”; Valer Literat: Din Țara Oltului: însemnări vechi din bisericii noi; Dr. A. Sulica: Amintiri din războiul de întregire a Neamului; Ax. B.: Din ziarul prof. A. Ciornea. Versuri, proză, dări de seamă, bibliografie și paginile administrației. Redactorul acestei reviste merită toată recunoștința pentru talentul și curajul de a merge înainte pe drumurile literaturii clasice ardelenice.

„Revista Teologică” Nr. 4 pe Aprilie 1938, Sibiu, Strada Mitropoliei 24—28. Redactor Gr. T. Marcu. În acest frumos număr de Paști:

Diacon Gr. T. Marcu: Învierea lui Hristos și învierea neamului; Diacon Dumitru Călugăr: Treptele formale și învățământul religios; Prof. univ. Dr. Șt. Bezdechi: Predica I despre pocăință a sf. Ioan Gură de Aur; Pr. Aurel Radu: Problema sinuciderii; Diacon Dr. Șt. Lupșa: Predică la Sf. Gheorghe. Gr. T. Marcu, Pr. Ioan Bunea și P. Brudea: Mișcarea literară: Prologul Evangheliei a patra. Ființa și origina religiei. Stiluri de viață. Tălcuiri. Dumnezeu și sufletul în poezia română contemporană. Ideile pedagogice ale Sf. Ioan Hrisostom. Personalitatea lui Parteniu Cosma (1837—1923). A. Popa: Cronică: Dumineca ortodoxiei la Sibiu. Gr. T. M.: Note și informații.

POSTA REDACȚIEI

Eptscopia misionară U. S. A. Vă rugăm să ne trimiteți Calendarul Soliei pe 1938!

Prof. Al. B. A.-Iulia. E o constatare banală, că „Unirea” evită discuția obiectivă pe chestii confesionale, preferând să atace omul. E sistemul brevetat al școlii iezuite. Că lozincă defaimării lui Șaguna este o realitate am arătat-o de atâtea ori în coloanele noastre. Cel mai proaspăt caz, e al păr. Dăianu. Dealtfel însuș Bărițiu servește probe grave în broșura sa „Critice istorice”. Cât privește congresul euharistic dela Budapesta, Unirea zadarnic tăgăduiește reclama ce i-o face, căci suplinimentul ei din 2 I. c. o demască.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.